

Svedočenje: Saranda Bogujevci

"Sa nama su Saranda i i Fatos Bogujevci iz Podujeva/Podujevë. 28. marta 1999. godine ona je imala, dva meseca pred svojim rođendanom, 14 godina; Fatos je imao 12 godina, posle svega što se dogodilo, u julu on je napunio 13 godina. Oni su imali svoje porodice, svoju braću, svoje sestre. Izašli su iz tog događaja, ni jedan od njih nema više majku i ono što su oni proživeli, ono što se njima dogodilo kad bi moglo da se nikada ni jednom detetu na svetu ne dogodi bilo bi nešto što je prirodno tražiti, očekivati i boriti se. Ja ću da zamolim Sarandu i Fatosu da oni pokušaju zajedno da ispričaju šta im se dogodilo i oni su prvi. 2003. godine su došli u Beograd da svedoče. Možete li da zamislite, 2003, to je znači posle nepune četiri godine, njih dvoje, njihovi očevi i njihova braća i sestre odlučili su da dođu da svedoče pred sudom u Beogradu zato što su to shvatili da je jedino što mogu da učine za sve one koji su tada, 28. marta ubijeni. Nije bilo lako deci koja su svojim očima gledala ubijanje, da dođu u Beograd i da vide uniforme na ulici. Ali i Saranda i Fatos su već tada razumeli da jedino što još mogu da učine, a to je da pokušaju da se utvrde te činjenice, da oni mogu javno da svedoče. I tada Saranda je jedina svedočila pred otvorenom sudnicom, pred publikom, Fatos je bio maloletan, on je svedočio na zatvorenoj sednici ali nikoga nije bilo ko je mogao da izdrži i da podnese to što je Saranda govorila. Ako ima neke pravde, tada sam ja osetila da to što se njima dogodilo ipak nešto promeni. Jedan pripadnik Škorpiona se tada javio meni i rekao je, on je bio tada tamo, video je šta se dogodilo i on je izašao na sud i ispričao šta se dogodilo. Ali ja više neću o tome da govorim zato što sad u Beogradu ponovo traje suđenje četvorici novih pripadnika Škorpiona koji su takođe u tome učestvovali. Ali evo, još jednom da zamolim i Sarandu i Fatosu da pokušaju da ispričaju, a tu je, u trećem redu je Enver Duriqi i ja ga molim da izdrži, on je [izgubio] svo četvoro dece, suprugu, ostali su mu samo klikeri koje je on nosio u džepu posle toga. Ništa mu više posle toga nije ostalo. Posle tog 28. marta."

Najava Nataše Kandić na javnom svedočenju žrtava u okviru **Četvrtog regionalnog foruma za tranzicionu pravdu**, 28-29.10.2008, Priština/Prishtinë, Kosovo

Saranda Bogujevci: „Dobro jutro svima. Želela sam samo da vam se zahvalim što ste došli ovde da slušate iskaze svakoga od nas. Ja sam Saranda Bogujevci, dolazim iz Podujeva/Podujevë. Fatos mi je brat od strica. Dana 28. marta 1999 godine, srpska vojska ulazi u naš grad, u Podujevo/Podujevë. U to vreme smo svi bili u našoj kući i rekli su nam da srpska vojska ulazi u svaku kuću i izbacuju porodice iz domova. Mi smo mislili da će nam se dogoditi ista stvar, ali mislili smo da bi vredelo da se udaljimo kao svi ostali i bili bismo dobro. Toga dana izjutra, bila je nedelja, takođe je bio i dan Bajrama. Srpska vojska je ušla u našu kuću. U tom trenutku bili smo mi, odnosno naša porodica, bila je i porodica Duriqi, takođe je bila i očeva tetka sa snajmom, porodica Llugaliu, izbacili su nas iz kuće i odakle su nastavili po drugim kućama, znači kućama

naših suseda. Kontrolisali su nas, pitali su gde se nalaze muškarci. Oni su se udaljili ranije iz kuća jer uvek smo strahovali da će njih ubiti i mislili smo, pošto smo bili žene i deca neće nam se dogoditi ništa. Kada smo bili u kući jednog našeg suseda, odvojili su stričevu ženu, majku Fatosu i nas su izbacili van na ulicu blizu policijske stanice, tu je bilo i drugih vojnika u raznim uniformama, tamo napolju. Celo vreme su vikali, psovali i odvojili su oca Envera Duriqi-ja, koji je bio negde oko 70 godina starosti i majčinog strica Selman Gashi-ja, uveli su ih u jednu od dveju prodavnica koje su bile i čuli smo dva pucnja. Od tud ponovo su nas vratili kod našeg suseda napolje u dvorište. Tu sam videla ženu od strica, Shefkatu, i ono što sam mogla razumeti na srpskom jeziku rekla im je da su samo deca i odatle ja sam prešla iza kuće i jedan od vojnika je odgurnuo stričevu ženu i pucao je jednom na nju, zatim kada sam okrenula glavu prema stričevom detetu, svi su plakali i zvali „majko, majko“. Ona je tada bila na zemlji, isti vojnik je promenio svoje oružje, pucao je još jednom u stričevu ženu, Shefkatu, ona je plakala, zatim je počeo pucati i prema svima nama. Ja sam se pružila ka zemlji, meci su me pogodili prvo u desnu nogu, zatim su izašli. Neko se čuo kako hrče kao kad ne možeš disati. Ponovo su počeli pucnjavom, drugi put su me meci pogodili u ruku i leđa. Nakon kratkog vremena bilo je mirno, nisam čula ništa i ustala sam da vidim šta se događa, jer na neki način, u takva vremena i instinkt ti nešto kazuje i kao da sam znala da one više ne postoje. Tada, kada sam ustala videla sam Genca, stričevog sina, mlađi brat Fatosu, i rekao mi je „Saranda pogledaj šta su učinili Shpetimu“. Shpetim je mlađi brat, devet godina, kada sam okrenula glavu natrag, Shpetim je bio potrbuške na mojim nogama, oni su ga pogodili u glavu, njegovo stanje je bilo veoma teško, i znala sam da je mrtav, nije imao šanse da se spasi. Naspram mene nalazio se Fatos, i primetila sam nešto kao deo moga tela iza njegovih leđa, mislila sam da je i on umro ali on je otvorio oči i nešto mi je govorio i tada sam videla da je živ. Videla sam i starijeg sina Enver Duriqi-ja, njegovo je lice bilo totalno deformisano. Kada sam ga videla znala sam da je pogođen u tom delu tela. Videla sam i moju baku pogođenu, snaju od očeve tetke, Fizdriju, stričevu ćerku Noru, Fatosovu sestru, stariju, koja je umrla, od tud sam čula galamu i rekla sam Gencu da ostane da leži, i ja sam se okrenula na položaju u kojem sam već ranije bila. Došli su neki drugi vojnici i oni su bili Srbi ali su imali drugačije uniforme od onih prvih. Uzeli su nas i odveli u bolnicu u Prištini/Prishtinë. U bolnici u Prištini/Prishtinë smo ostali tri meseca. Stričevu ćerku Liriju odveli su za Beograd nakon dve nedelje, ona je sve vreme bila u Beogradu. Ja, Fatos, Jehona, Fatosova starija sestra i Genc, i Fatosov brat bili smo u bolnici u Prištini/Prishtinë do završetka rata. Tu je meni bilo veoma teško. Dve nedelje nisam znala šta se događa sa Fatosom, sa Lirijom, sa Gencom, nisam ih uopšte videla. Mogu reći da i vreme koje smo proveli u bolnici je bilo kao u zatvoru, bilo je lekara i sestara koji su nas tretirali veoma loše, ali bilo je i pojedinih koji su bili bolji prema nama. Otac i stric su bili u šumama, znači, izašli su kad i svi Albanci i posle mesec dana su čuli šta se dogodilo i došli su da nas posete u bolnicu u Prištini/Prishtinë.

Nakon završetka rata, kada je ušao NATO na Kosovo, oni su nas uputili za lečenje u bazu koju su imali u Prištini/Prishtinë. Znači bila sam u njihovim rukama jer je u prištinskoj bolnici bilo veoma teško jer smo mi svi bili teško ranjeni. I tada je jedan lekar iz Engleske odlučio da nas leče u Engleskoj, u Mančesteru. U septembru 1999. godine otišli smo u Englesku, Lirija je došla nešto kasnije jer se nalazila u Beogradu, znači dok se nije vratila. Za nas je bilo veoma značajno da oni

koji su izvršili zločin da se kazne i da, takođe, neko ko je izvršio zločin bez obzira da li je ubijao žene, decu, muškarce, starce, značajno je da bude kažnjen i da znaju oni da ne samo što smo bili deca, znači nismo mogli da se borimo, ne znači da ne možemo da se boriti za pravdu. Uz pomoć Nataše Kandić, pozvani smo da svedočimo u Beogradu, u julu 2003. godine. Bilo je jako teško da se odlučimo, tokom celog vremena smo razgovarali kao porodica. Znači bilo je teško otići u Beograd, nismo bili sigurni tamo, i ako ide cela porodica nismo bili sigurni da će imati pravde u Srbiji nakon onoga što se dogodilo, ali je bilo značajno da opet odemo i da svedočimo.

Fatos Bogujevci: Kako reče i Saranda, za nas je bilo jako teško da se odlučimo, jer, kao prvo, bili smo svi mali, bili smo deca, drugo, bilo je kratko vreme nakon onoga što se dogodilo u našoj porodici, ali uz pomoć svih što smo ih imali naokolo, nastojali smo ne samo na sudu već i u medijima, novinama i televiziji, uvek smo nastojali da nas razume što više ljudi o tome šta se dogodilo 28. marta, šta se dogodilo našoj porodici i na kraju da se kazne oni koji su to učinili. Kao što sam ranije rekao bilo je veoma teško da se odlučimo, ali smo na kraju odlučili i otišli smo, svedočili smo svi osim malog Genca, jer je on bio veoma mali u to vreme. Bilo je veoma teško ali smo uspeli i mislim da je bila vredna svaka minuta i ako nađu nekog drugog koji je učestvovao u ubistvu naše porodice, uradićemo isto, ponovo iz početka bez ikakvog straha.

Saranda Bogujevci: Samo sam želela da kažem da smo otišli i svedočili, bilo je to veoma značajno jer je tu napravljen prvi korak. Oni su izvršili zločine, ne mogu da zamislim da su slobodni, imaju srećan život i nastavljaju sa životom, stvaraju svoje porodice kada su već uništili neke druge porodice. Zbog toga, ono šta se nama dogodilo... oni nisu imali nikakvog razloga jer im mi nismo učinili ništa loše, niti smo ih znali, ali, istovremeno ni oni nisu nas poznavali. Znači, takođe, značajna je poruka koja se njima upućuje a to je da vi ne možete biti slobodni nakon onoga što ste učinili. Vi ste sebi dali pravo da ubijate žene i decu i da uništavate živote drugih, neka oni znaju da to ne mogu, da ne mogu izvršiti takav zločin i da nastave život, tako ne može funkcionisati jer svako ko čini takav zločin treba biti izveden pred pravdu. Ja nikada nisam želela, govorila sam o našem slučaju posebno u Engleskoj, nikad nisam želela da ljudima pričam mržnjom, ali uvek je bilo značajno, i za porodicu, da se kaže istina. Oni koji su izvršili zločin moraju biti pred pravdom, da se kazne za ono što su učinili. Mislim da smo to postigli i mislim da je naša poruka stigla svugde. Bez obzira kako neko doživljava jednu takvu stvar, gledaš porodicu kako se ubija pred tvojim očima, za jedno dete to je veoma teško, veoma teško. Bila je moja majka Sala, dvoje braće Shpend i Shpetim koji su bili od 12 i 9 godina, stričeva žena, Fatosova majka Shefkata, Nora je bila 14 godina, baka Shehidja, očeva tetka Nefisja i njena snaja Fezrije Llugaliu, bila je takođe i porodica Envera Duriqi-ja, koji je danas ovde prisutan, znači roditelji Esmā i Hamdi Duriqi, njegova supruga Fitnete i četvoro dece Dafina, Albioni... žao mi je što sam zaboravila, ne sećam se imena ostalih, majčin stric Selman Gashi...“